NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13392

IN DEM LAND FUN

David Ignatoff

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אין דעם לאנד פון ריינקייט

13/322

צענטראלע יידישע ביבליאטעק
און פרעסע ארכיוו

א.

דער פראנער רב האָט זיהר שטארק געהאלטען פון טבילה און ער פלעגט זאָגען:

— וואָס מער איינער טובל'ט זיך, וואָס מער איינער וואשט און רייניגט זיין ליב, אלץ רייגער און ליכטיגער ווערט זיין נשמה.

און נאָך פלעגט ער זאָגען:

— אן אומרייגער מענש איז שווער און א רייגער מענש איז לייכט, אזוי לייכט, אז ער קאָן כמעט געהן איבער דער לופט.

אן אלע פארטאָג, ווען דער מאָרגענשטערען איז אן איין און איינציגער געשטאַנען איבער דעם פראגער הימעל פלעגט דער פראגער רב ליב האָבען זיך טובל'ען אינאיינעם מיט עטליכע פון זיינע נאָהענטע חסידים אין די בלויע וואסערען פון דעם זעהר ברייטען פראגער טייך.

און נאָך דער טבילה האָט זעהר אָפט געטראָפען, אז דער רב פלעגט ארויסנעמען זיין טאשענטיכעל, דאָס פארשפרייטען אויפ'ן וואסער און זיך ארויפשטעלען אויף דעם, און אזוי אוועקפאָרען איבער'ן טייך, ביז ער פלעגט פארשווינדען פון אויג, און נאָכדעם קומען צוריק א לייכטער און א ליכטיגער און דאָס טיכעל אונטער אים האָט זיך אפילו ניט איינגענעצט און ניט איינגעבוינגען.

איינמאָל האָט געטראָפען, אז ווען דער פראגער רב האָט נאָך זיין טבילה פארשפרייט זיין טיכעל און זיך אזוי אוועקגעלאָזט פאָרען איבער די וואסערען פון דעם גרויסען טייך, האָבען די

חסידים מיטאמאָל דערזעהן, ווי פון זעהר וויים ארויף נעמען זיך אנטקעגען רב אויפשלאָגען גרויסע וואסערהויפענס, און באלד האָ־בען זיי דערזעהן, אז די וואסערהויפענס ווערען דאָס געוואָרפען פון א חיה, צי א פיש אזא, וואָס טראָגט זיך מיט גרוים איספעט גלייך אנטקעגען פּראגער רב. דער רב אָבער איז מיטאמאָל גע־וואָרען אזא ליכטיגער, אז דאָס וואסער ארום אים האָט גענומען שיינען אויף מיילען, און ער האָט גלייך אויפגעהויבען זיין שטעקען אנטקעגען דער שרעקליכער באשעפעניש. און אז די באשעפעניש האָט דאָס דערזעהן, האָט זי א שפרונג געמאָן אין דער לופטען און גענומען לויפען אויף צוריק, דערביי איז אָבער עמיצער אראָפּ־געפאלען פון איר רוקען, איז דער רב אויף זיין טיכעל צוגעפאָרען צו דעם עמיצען און אים דערלאנגט זיין שטעקען. איז יענער גלייך ארויפגעשפרונגען אויפ'ן שטעקען, זיך נאָכדעם אָנגעכאפּט אָן דעם רב'ס נארטעל. און ווען זיי זענען אזוי אינאיינעם אָנגעקומען צו־ריק צום ברעג, האָבען אלע מיט שרעק דערזעהן, אז דער עמיצער, איז דאָס בערעל פּראגער, דער דארער איד, דער סוחר, וואָס פלעגט אויספאָרען וועלטען.

—

ב.

בערעל פראגער איז זיך געהאט געפאָרען נאָך סחורה אין ווייטע לענדער. און ער איז זיך אזוי געפאָרען, ביז ער איז אָנגע־קומען אין אן איינפאָר־הויז, וואָס איז געשטאנען אויפ'ן ברעג פון א זעהר שרעקליכער מדבר. ווי נאָר אָבער ער איז צוגעקומען צום הויז קוקט ער זיך אום און דערזעהט זעהר פיעל מענשען מיט וועגען און פערד, מיט קעמלען און אייזלען, און די מענשען האָבען מיט זיך פיעל געוועהר און זענען אלע באוואפענט פון קאָפ ביז די פיס. דערשרעקט זיך בערעל און טראכט:

— מן הסתם זענען דאָס גזלנים!

ער שטארקט זיך אָבער און באגריסט זיי, ווי עס פאסט פאר א אידען א סוחר און פרעגט:

פון וואנען קומט איר, פריינד, און וואוהין ציהען אייערע טרים?

ענטפערען זיי אים:

— מיר זענען אלע סוחרים פון פארשידענע לענדער און מיר ציהען קיין אפריקא נאָך סחורה.

וואונדערט זיך בערעל:

— אויב סוחרים פון פארשידענע לענדער איז פארוואָס האָ־בען זיי זיך גראָד אלע צונויפגעקליבען דאָ אויף דעם אָרט, און פארוואָס זענען זיי אלע אזוי שטארק באוואפענט?

דערקלערען זיי אים, אז דאָס דאָזיגע הויז איז פון שטענדיג אָן דאָס אָרט וואוהין עס קומען זיך צונויף די סוחרים, וואָס דארפען

איבערקרייצען די מדבר און זיי ווארטען דאָ אָפּ ביז עס זאמעלט זיך צונויף א גרויסע מחנה, דעמאָלט באוואפענען זיי זיך און לאָזען זיך אינאיינעם. ווארים ווער וואָלט זיך דען אנדערש אונטערגעשטעלט דורכצוקרייצען אָט די שרעקליכע וויסטעניש וואו עס האלטען זיך אויף שלעכטע חיות און שרעקליכע רויבער באנדעס ? !

געפעלט בערלען זייער ענטפער און ער מאכט ביי זיך אָפּ, אז דאָס איז מן הסתם א גאָט זאך, ווארים ער האָט זיך דאָך טאקע געקליבען צו פאָרען קיין אפריקא. און ער געהט און באהעפט זיך אָן דער מחנה און באוואפענט זיך ווי איינער פון זיי, און לאָזט זיך מיט זיי אין וועג אריין, אין וועג קיין אפריקע, איבער דער שרעקליך גרויסער און וויסטער מדבר, וואָס ציהט זיך און שפּרייט זיך אויף גאנצע הונדערט טעג גאנג.

ג.

ווי נאָר אָבער די גרויסע מַחנה סוחרים איז אָפּגעגאַנגען אין דער מדבר ביי א פּופציג טעג, זענען זיי פּלוצלונג באַפאַלען געוואָרען פון א באַנדע רויבער.

די סוחרים זענען דאָך אָבער געווען באוואפענט, האָבען זיי דערפאַר אָנגעריכט א מלחמה געגען די שרעקליכע רויבער און זיי האָבען מיט זיי מלחמה געהאַלטען א גאַנצען טאָג ביז שפּעט אין אָווענט. און אז עס איז געקומען אין אָווענט האָבען זיך די סוחרים געשטאַרקט איבער די רויבער. און אז די רויבער האָבען דערזעהן, אז ס'איז שלעכט האָבען זיי גענומען שליידערען שווערע שטיינער צו די אָנגעלאָדענע קעמלען און צו די עזלען און די פערד וואָרים זיי האָבען געוואוסט, אז דאָרטען מוזען זיך געפינען די לאָגלען מיט וואסער, וואָס די סוחרים פיהרען מיט זיך מיט אויף דעם לאַנגען וועג פון דער טרוקענער און זאַמדיגער מדבר, און אז אויב זיי וועלען צעברעכען די לאָגלען וועלען זיך די סוחרים מוזען אונטערגעבען אָדער שטאַרבען פון דאָרשט.

ווען אָבער אויף דעם שטילען הימעל, וואָס איז געהאַנגען איבער די טרוקענע זאַמדען פון דעם ווילדען מדבר, האָט זיך באַוויזען דער גרויסער מאָרגענשטערען, האָבען די גזלנים גלייך אויסגעדרעהט זייערע ווילדע פערד און זענען אַנטרונען געוואָרען.

האָבען נאָכדעם די סוחרים אודאי געשיקט תפילות און האָבען געדאַנקט און געלויבט, יעדערער צו זיין גאָט, דערפאַר וואָס זיי זענען נצול געוואָרען פון אַזאַ רויבער־באַנדע. אָבער ווי נאָר

זיי האבען זיך גענומען קלייבען צוריק אין וועג אריין, האבען זיי מיט שרעק דערזעהן, אז זעהר פיעל לאגלען זענען צו־בראכען און אז זיי זענען געבליבען מיט זעהר ווייניג וואסער.

איז אויף זיי אנגעפאלען א גרויסער שרעק:

— סטייטש, זיי האבען דאך נאך צו געהן פופציג טעג איבער די הייסע זאמדען פון דער וויסטער מדבר, הייגט ווי אזוי וועלען זיי אויסקומען אהן וואסער?!

האט זיך דער עלטסטער פון די סוחרים אנגערופען:

— הערט מיך צו, מיינע פריינד, מיט דעם וואסער, וואס איז נאך פארבליבען אין די איבערגעבליבענע לאגלען קאנען מיר נאך אפשר בשלום אנקומען אין דעם לאנד אפריקע, אויב קיינער פון אונז זאל נים נוצען דאס וואסער אויף צו וואשען אדער קאכען, און יעדער פון אונז זאל נאר באקומען א קליינע מאס אויף צום טרינקען יעדען טאג.

זענען די דאזיגע רייד זעהר געפעלען געווארען די אלע אנ־דערע סוחרים, און זיי האבען געזאגט:

דו האסט רעכט, אונזער האר און אונזער עלטסטער. און דאס וואסער זאל טאקע זיין אונטער דיינע הענט און ווער עס וועט נעמען וואסער אהן דיין באפעל זאל געטויט ווערען.

ווי נאר אבער בערעל פראגער האט דערהערט אזוינע רייד איז ער גלייך צוגעטראטען צום עלטסטען און אזוי געזאגט:

— גנעדיגער האר, דיין עצה איז אודאי קלוג און וואויל גע־פעלען, אבער איך בין א איד, און א איד טאר נים דערמאנען גאט'ס נאמען, און טאר נים עסען קיין מאלצייט, איידער ער וואשט זיינע הענט. דעריבער בעט איך דיך, מיר ארויסגעבען מיט איין מאס וואסער מער כדי איך זאל קאנען וואשען מיינע הענט פאר'ן גאט בעטען און פאר'ן עסען. און וויפיל דו וועסט פאר־לאנגען וועל איך דיר פאר דעם צאלען.

האָט זיך דער האר צו אים אָנגערופען, אויב דו גיסט מיר אוועק דיין גאַנץ פאַרמעגען וועל איך דיר ארויסגעבען אַן איבריגע מאָס וואסער יעדען טאָג אויף צו וואשען דיינע הענט פאַר דיין עסען און פאַר דיין גאָט בעטען.

טראַכט ביי זיך בערעל פראַגער:

— מיין גאַנץ פארמעגען באַשטעהט פון אַ מיליאָן דוקאטען, דאָס איז אפילו אַ זעהר גרויס פארמעגען, אָבער וואָס איז דאָס אנטקעגען דער מצוה פון נטילת ידים! ווער פאַרמאָגט דאָס גאָר אַזויפיל געלט, אַז ער זאָל דאָס קאָנען פארגלייכען מיט אַזא מצוה?...

און בערלען ווערט פון דעם מיטאמאָל זעהר גוט אויפ׳ן הארצען און ער פּאַקט אויף אינגאַנצען זיין געלט און ער ברענגט דאָס צום עלטסטען און זאָגט צו אים מיט גרויס פרייד:

— דאָ האָסטו אינגאַנצען מיין פארמעגען, אַ מיליאָן דוקאַטען, איך גיב דאָס דיר אוועק פאַר דער איבעריגער מאָס וואַסער, וואָס דו פארשפּרעכסט מיר צו געבען יעדען טאָג אויף צו וואשען מיינע הענט.

האָבען זיך די אַלע אנדערע סוחרים אודאי זעהר שטארק פארוואונדערט איבער דער דאָזיגער זאַך, וואָרים, כאָטש זיי זענען אַלע געווען פון אַנדערע גלויבענס, האָבען זיי אָבער פאָרט פאַרשטאַנען, אַז ווען איינער גיט מיט פרייד אוועק זיין גאַנצען פאַרמעגען כדי נאָכצוקומען זיין געבאָט, מוז ער אודאי זיין זעהר אַן ערליבער און גאָטספאַרכטיגער מענש.; פונדעסטוועגען האָבען זיי אָבער פאָרט געהאַט גרויס פאַרדראָס פאַר דעם וואסער. און זיי האָבען זיך אָנגערופען:

— מיר האָבען דאָך אָבער פאָרט ווייניג וואסער!

האָט זיך דער עלטסטער צו זיי אָנגערופען און געזאָגט:

גלויבט מיר, קינדער מיינע, אַז מיר אַליין טוט אויך באַנג

פאר'ן וואסער. איך האָב זיך אָבער נאָר אזוי ארויסגערעדט כדי אים צו פּרובּירען. איצט אָבער קאָן איך שוין מיין וואָרט ניט בייטען, וואָרים מיין וואָרט איז דאָך דאָס וואָרט פון אייער עלטסטען. עס איז זיין גליק. ער זאָל יעדען טאָג קריגען אן איבעריגע מאָס וואסער אויף צו וואשען זיינע הענט, וואָס איז אים פארגעשריבען פון זיין גלויבען, און זיין פארמעגען זאָל דערפאר פאנאנדערגעטיילט ווערען צווישען אייך. יעדער פון אייך זאָל קריגען א גלייכען חלק.

און דער עלטסטער האָט גלייך פאנאנדערגעטיילט דעם מיליאָן דוקאטען צווישען דער מחנה כדי צו שטילען זייער כעס.

בערעל אָבער האָט וועגען זיין געלט גאָרניט געטראכט, און האָט זיך דעם גאנצען איבעריגען וועג פון דער שרעקליך גרויסער מדבר געפיהלט גוט און פרעהליך. און יעדעס מאָל, וואָס ער פלעגט וואשען זיינע הענט מיט דער מאָס וואסער פלעגט זיין פּנים אויפשיינען פון פרייד, ווי א ליכטיג פייער.

און די אנדערע סוחרים פלעגען דערביי קוקען אויף זיין ליבטיג אויפגעשיינטען פּנים און פלעגען שטוינען.

און איינמאָל האָבען זיך די סוחרים צו אים אָנגערופען און אזוי געזאָגט:

— מיר זעהען דאָך איין, אז דו ביזט א גרויסער און גאָטספארכטיגער מענש, איז דאָך ניט רעכט פון אונז, מיר זאָלען פון דיר דערפאר אוועקנעמען דיין פארמעגען. נעם דיר דעריבער צוריק דיין געלט מיט וועלכען דו האָסט זיך געלאָזט אין אזוינע ווייטע לענדער נאָך סחורה. האנדעל מיט דעם און זאָל דיר דיין גאָט העלפען. און וואסער צו וואשען דיינע הענט נאָך דיין נעבאָט, וועלען מיר דיר סיי ווי געבען.

בערעל אָבער האָט געענטפערט:

— ניין, מיינע פריינד, איך בין א איד א סוחר, און די

וואָס איך האָב ביי אייך איינגעהאַנדעלט פאר מיינע דוקאַטען איז אַזאַ סחורה, אז איך האָב אויף איר קיין חרטה נים, און איך וועל ביי אייך דערפאַר דאָס געלט צוריק נים נעמען.

זאָגען זיי אים:

— אָבער וואָס וועסטו פּאָרט טאָן אָהן געלט אין אַזאַ וויימען און פרעמדען לאַנד?

זאָגט צו זיי בערעל פּראַגער:

— זאָרגט זיך נים, מיינע פריינד. מיר האָבען א גרויסען גאָט אויף דער וועלט. און אויב ער וועט וועלען, וועט נאָך בערעל פּראַגער צוריק רייך ווערען. און אפשר וויל דאָס טאַקע גאָט, אַז בערעל פּראַגער זאָל שוין מער קיינמאָל רייך נים זיין. דאַרף איך דאָך אודאי זיין צופרידען, וואָס ער האָט דאָס געמאַכט אויף אַזאַ אופן. וואָרים ער האָט דאָך געקאָנט מאַכען, אַז איך זאָל אייך נים טרעפען, און אַז די גזלנים זאָלען מיך אַליין איבערפאַלען, און זאָלען ביי מיר צונעמען דאָס געלט, און זאָלען מיך נאָך דער'הרג'ענען אויך, צום סוף האָט ער נאָר געמאַכט אַזוי, אַז פאַר מיין געלט האָב איך איינגעהאַנדעלט אַזאַ שעהנע מצוה.

איז זיי אַלעמען זעהר געפעלען געוואָרען זיינע רייד און זיי האָבען צו אים אויסגערופען:

— בערעל פּראַגער, דו ביזט אין דער אמת א זעהר גרויסער און נאָטספּאָרכטיגער מענש, און דו ביזט דערפאַר אויסדערוועהלט געוואָרען פאַר זעהר גרויסע זאַכען!

און ווי נאָר זיי האָבען דאָס אָפּגעזאָגט אַזוי זענען זיי נים געוואָרען...

און ווען בערעל פּראַגער האָט זיך נאָכדעם אומגעקוקט האָט ער דערזעהן לעבען זיך אַן אַלטען מאַן מיט א זעהר ליכטיגען פּנים און דער ליכטיגער אַלטער האָט אין איין האַנט געהאַלטען א פולען

קרוג און אין דער אנדערער אַן אָנגעפילט פלעשעל. און ער האָט אים פריהער דערלאַנגט דעם קרוג און געזאָגט:

נא, דאָ האָסטו דיר דיין געלט און א בינטעל מיט אזא שלאָפ־געטראַנק. אויב דו מישט דאָס שלאָפגעטראַנק אוים מיט וויין און וואסער וועלען די, וואָס טרינקען דאָס נאָכדעם זיך נאָר קאָנען האַלטען אויף די פיס ביז דער האָן וועט קרעהען, און אויפכאַפּען וועלען זיי זיך קאָנען ערשט דעמאָלט ווען דו וועסט דאָס אויף זיי גוזר זיין.

נאָכדעם האָט אים דער גרייז אויך איבערגעגעבען דאָס פלע־שעל און געזאָגט:

דאָ אין דעם פלעשעל איז פאַראַן אזא שווארצע זאַפט, אויב נאָר א טראָפּען פון דעם זאַפט וועט פאַלען אויף דעם רוקען פון א בייזער חיה, וועט זיך פון דעם אָנצינדען א בראַנד אין אירע בייגער, און זי וועט נעמען ברענען ביז זי וועט פאַרלענדט ווערען.

און ווי נאָר בערעל פראַגער האָט צוגענומען דעם קרוג פון זיינע הענט אזוי האָט דער ליכטיגער גרייז בלויז נאָך איין פינקעל געטאָן און איז נים געוואָרען.

ד.

איז בערעל פּראַגער נאָכדעם געבליבען איינער אליין אין מיטען פון דער גרויסער מדבר. ער האָט זיך גענומען אומקוקען און האָט אין אלע זייטען געזעהן בלויז נאַכט און זאַמד און שטערען אָהן א שיעור. —

שטעהט זיך אזוי בערעל און טראַכט:

— וואָס טוט מען איצט?

נאָר אָט דערזעהט ער מיטאַמאָל א גרויסען וואלד ערגיץ דאָרט ווייט ארויף, פּונקט אין יענער זייט וואוהין דער ליכטיגער גרייז האָט אוועקגעפינקעלט. נעמט בערעל פּראַגער רעדען צו זיך אין זיין הארצען:

מילא, דאָס וואָס עס איז מיט מיר דאָ פאָרגעקומען האָט דאָך מן הסתם מיט מיר געדאַרפט פּאַרקומען. און איצט איז מיר ווייזט אוים באשערט צו געהן אין דעם וואלד אריין, וואָרים אז ניט קומט דאָך מיר אוים צו געהן צוריק אין דער מדבר, וואָס איז וויסט און פוסט. און א וואלד איז דאָך פּאָרט א וואלד. מען קאָן דאָרט אפשר געפינען וואסערקוואלען און אפשר אויך פּרוכטבוי־מער, וועל איך מיר דאָרט דערווייל קאָנען דאָס לעבען דערהאַלטען ביז איך וועל אפשר אזוי מיט׳ן וואלד צו א מענשליכען ישוב קומען.

און ער לאָזט זיך אזוי מיט א געשטאַרקטען הארץ אין דעם שרעקליכען וואלד אריין. און אזוי איז ער זיך אָפּגעגאַנגען דעם גאַנצען טאָג אין דעם גרויסען טיפען וואלד מיט א פרעהליך געמיט,

באַטש קיין עסען און קיין טרינקען האָט ער אין ערגעץ ניט געפונען.

און ווען עס איז געוואָרען פארנאכט האָט ער פאר זיך מיט אמאָל דערזעהן א זעהר וואונדערבארען בוים, דער בוים איז געווען צוויאונזיבעציג איילען די גרעב, און זיינע צווייגען — צו צוועלף איילען, און אזוי אויך זיינע וואָרצלען, וואָס האָבען זיך אזש אַרויסגעהויבען פון דער ערד אויף א סך איילען. און לעבען איינעם פון די גרויסע וואָרצלען דערזעהט בערעל א זעהר גרויסען שטיין, דער שטיין איז זעהר דיק, און איז צען איילען די הויך און צען איילען די ברייט, פארוואונדערט זיך בערעל זעהר אויף דעם בוים און אויף דעם שטיין, און ער מאכט ביי זיך אָפּ, אז דאָ מוז עפּעס זיין. עפּעס זעהט עס ניט אויס צו זיין גלאַט אזוי א בוים און גלאַט אזוי א שטיין.

און בערעל איז זיך מישב און קריכט ארויף אויף א צווייג וואָס איבער׳ן שטיין, זעצט זיך דאָרט אוועק און קוקט און וואַרט.

און ווי נאָר עס איז געוואָרען נאכט און פינסטער אין דעם וואלד, האָט בערעל מיטאמאָל דערהערט דאָס אָנקומען פון רייטער אויף פערד און דאָס קלאַפּען פון שווערדען. און אין עטליכע מינוט ארום דערזעהט ער ווי פון צווישען די געדיכטע ביימער קומען ארויס א גרויסע באנדע רויבער, אלע באשילדט און באפאנצערט און אלע זענען גרויס און שטארק ווי ריזען. און אָט האָט איינער פון זיי אָנגעצונדען א גרויסען לאמטערען און דער לאמטערען האָט פון זיך ארויסגעגעבען אזא שיין, אז עס איז ארום זיי שטארק ליכטיג געוואָרען, און ביי דעם שיין האָט בערעל פראגער מיט שרעק דערזעהן, אז די אלע רייטער זיינען גרוי ווי מייז!.. און באלד איז פאר זיי ארויסגעפּאָרען איינער, וואָס איז געווען אָנגעטאָן אין גאָלדענע קליידער און מיט א גאָלדענער קרוין אויף זיין קאָפּ. די קרוין איז געווען באזעצט מיט אזוינע טייערע שטיינער,

וואס האבען געפינקעלט אין דער נאכט, ווי שטערען. האט בערעל פראגער גלייך פארשטאנען, אז דאס איז געווים זייער קעניג און איז זיך אזוי געלעגען מיט אן איינגעהאלטענעם אטעם צווישען די נעדיכטע צווייגען פון דעם גרויסען בוים און האט געזעהן ווי דער דאזיגער קעניג זייערער איז צוגעפארען צו דעם גרויסען שטיין, וואס איז געלעגען לעבען ווארצעל, און האט אנגערופען דעם שטיין ביים נאמען און געזאגט צו אים „מאך זיך אויף!"

האט זיך דער שטיין גלייך אויפגעמאכט, ווי א גרויסער טויער, און דער גרויער קעניג איז אויף זיין פערד דער ערשטער אריינגעפארען אין דער גרויסער עפענונג, און די איבעריגע גרויע רייטער זענען פארוויז נאכגעפארען נאך אים, ביז זיי זענען אלע אריינגעפארען אינעווייניג.

און בערעל פראגער האט זיך דערווייל גוט איינגעהערט דעם נאמען פון דעם שטיין אזוי אז ער זאל אים ניט פארגעסען. און ער האט זיי נאכגעקוקט און האט זיי איבערגעצעהלט, כדי טאמער מאכט זיך עפעס זאל ער, בערעל פראגער, וויסען וואס ווער און ווען. און ער האט געזעהן, אז זיי זענען געוועזן טויזענט מאן שטארק, און אז זייערע אלעמענס פנים'ער זענען געווען גרוי. נאר איינער איז צווישען זיי געוועזן—א ווייסער, א יונגער און א ליכטיגער... און ווי נאר די לעצטע פאר פון זיי איז אריין, אזוי האט זיך דער שטיין גלייך צוריק צוגעמאכט.

טראכט ביי זיך בערעל פראגער:

— אז גאט נעמט א אידען און פארווארפט אים אין אזא ווילדען וואלד, און ברייננט אים צו אזא בוים, און ווייזט אים אזוינע זאכען, איז דאך מן הסתם ניט אומזיסט.

און ער מאכט ביי זיך אפ איבערנעכטיגען אויף דעם בוים און זעהן, וואס וועט דא מארגען זיין, ווארים ווער ווייס צוליב וואס פאר א שליחות ער איז אהער געבראכט געווארען.

צענטראַל - יידישע ביבליאָטעק און פּרעסע ארכיוו

ה.

און אויף מאָרגען אין דער פריה, איז ווי נאָר דער מאָרגען האָט גענומען וועקען די בוימער, ווי נאָר דער ערשטער שיין האָט זיך גענומען לייגען אויף די בלעטער פון די צווייגען, אזוי האָט בערעל געעפענט זיינע אויגען און דערזעהן, אז דער שטיין האָט זיך ווידער געעפענט און דער קעניג פאָרט פון דאָרט ארויס און נאָך אים פאָרען פאָרוויז די אַלע איבעריגע. האָט זיי בערעל ווי־דער געצעהלט און האָט געזעהן, אז איינער פון זיי פעהלט און אז דער איינער איז דער יונגער, דער ווייסער...

דער שטיין האָט זיך צוריק פארמאכט און די גרויע רייטער האָבען זיך אויף זייערע שנעלע פערד אוועקגעלאָזט אין דעם טיפען וואלד. איז זיך בערעל פּראַגער געבליבען איינער אליין אויפ'ן בוים.

ליגט ער זיך אזוי און טראַכט:

— דער וואָס לעבט אייביג האָט דאָך מיך געוויס אהערצו ניט געבראַכט צוליב דעם, אז איך זאָל זיך אוועקלייגען אויפ'ן בוים און ליגען. און וואָס איז גלאַט דער תכלית פון ליגען? וואָס בין איך דאָס א שטיין, א שטיק זאַלץ חלילה! און דערצו וועל איך דאָרט אפשר געפינען אביסעל וואסער, וועל איך זיך וואשען, וועל איך נאָכדעם קאָנען דאַוונען און עסען און בענשען.

און בערעל קריכט אראָפּ פון דעם בוים און געהט צו צום שטיין און רופט אים אָן ביים נאָמען און זאָגט צו אים:

— מאַך דיך אויף!

האָט זיך דער שטיין גלייך אויפגעעפענט, און בערעל האָט פאַר זיך דערזעהן א גרויסע און ליכטיגע הייל.

מאכט בערעל עטליכע טריט אין דער הייל אריין און שטעלט זיך אָפּ און קוקט זיך אום אין אַלע זייטען און דערזעהט פאר זיך א גרויסען טייך און שעהנע פּאלאצען ביי די ברעגען, מיט גערט־נער, מיט בלומען, מיט פּרוכטבוימער און מיט אלערליי שמעקענ־דיגע געוויקסען, וואָס זייער ריח איז א זעהר גרויסער תענוג.

פריהער פון אַלץ איז בערעל פּראגער צוגעגאנגען צום טייך און זיך געוואשען, וואָרים ווי קאָן א איד זאָגען א אידיש וואָרט איידער ער האָט זיך געוואשען, און ווי ער וואשט זיך אזוי פאר־שמעקט אים דער אָטעם פון דעם פרישען וואסער, דאָס וואסער רופט ממש מען זאָל זיך אין דעם טובל זיין.

נעמט בערעל טראַכטען:

— איצט קאָן דאָך זיין איז פּונקט די מינוט ווען דער פּראַ־גער רב טובל'ט זיך אין דעם פּראגער טייך און די וואסערען פון דעם טייך שיינען זיך דורכדעם דאָרט אזוי פאנאנדער, ווי זיי וואָלטען געווען פארשפּרייט מיט פינקלענדיגע שטערען.

און בערעל דערפיהלט אין זיך א זעהר שטארק בייגקען נאָך דער שטאָט פּראג און נאָך דעם גרויסען און ליכטיגען פּראגער צדיק, דעם בעל מופת, און ער מאכט ביי זיך אָפּ: — אָט ער וועט זיך אויסטאָן און וועט אריין און זיך אָפּ'טובל'ען אין דעם דאָזיגען וואסער — אַלע טייכען לויפען דאָך אין ים אריין, וועט זיך אפשר דאָס וואסער פון דעם טייך פינקט ערגעץ אָנטרעפען מיט די וואַ־סערען פון דעם פּראגער טייך.

אָבער ווי נאָר בערעל פּראגער וויל זיך שוין נעמען צוגרייטען צו דער טבילה, שלאָגט [illegible]ך אין דעם וואסער מיטאמאָל אָפּ די אָפּ־שפּיגלונג פון דער זון.

פארוואונדערט זיך בערעל:

— ווי קומט אין א הייל א זון?

און ער כאפּט זיך, אז די זון איז נאָר פון דימענטען אזוינע.

— דאָס איז מן הסתם אלץ געמאכט מיט כשוף, טראכט ער, און ער בלייבט פאר א רגע שטעהן א דערשראָקענער, און לאָזט זיך נאָכדעם גלייך צום ארויסגאנג פון הייל.

דערהערט בערעל אָבער באלד א זעהר שווערען זיפץ פון א מענשען און בלייבט שטעהן:

— א מענש זיפצט, און אזוי שווער! ווער קאָן דאָס זיין?

באלד אָבער כאפט ער זיך, אז דאָס איז מן הסתם דער ווייסער מענש, וואָס די גרויע רוצחים האָבען אהערצו נעבטען געבראכט.

— אז וויבאלד אזוי — טראכט בערעל — הייסט דאָך דאָס, אז א מענש איז דאָ געפאנגען. און ווער ווייס, וואָס עס קאָן דאָ מיט אים געשעהן. און אפשר האָבען מיך דאָס טאָקע מיינע טריט אהערצו געבראכט, כדי איך זאָל אים ראטעווען פון זייערע הענט?

און בערעל לאָזט זיך נאָכ׳ן קול, און ער קומט צו צו א פּאלאץ. עפענט ער אויף די טיר און נעמט זיך געהן איבער די חדרים ביז ער קומט אריין אין א חדר און דערזעהט פאר זיך דעם שעהנעם ווייסען מענשען געשלאָסען אין קייטען.

פרעגט ביי אים בערעל:

— ווער ביזטו און ווי קומסטו אהער?

— דערשרעקט זיך יענער און הויבט אָן:

— וואָס מאכסטו זיך כלומר׳שט דו ווייסט ניט ווער איך בין און וואָס איך טו דאָ!? דו ביזט דאָך מיך געקומען הרג׳נען, טאָ הרג׳ע און פּטור.

קוקט אים בערעל אודאי אָן מיט א שמייכעל, און זאָגט:

— טע־טע־טע! מיין שעהנער יונגערמאן, דו מוזט דאָך שיין אודאי זיין זעהר שטארק אָנגעשראָקען, אז איך, בערעל פּראַגער, זאָל דיר אויסקוקען ווי א גזלן, ווי א רוצח פון וואלד. שרעק זיך ניט מיין פריינד, איך טראָג מיט זיך בלויז א קרוג מיט וואסער

אויף צו וואשען זיך איידער איך נעם זיך גאָט בעטען, אוף צו וואשען זיך איידער איך נעם עסען, אויף צו וואשען זיך איידער איך נעם נאָכ'ן עסען גאָט לויבען. וואָרים איך בין א איד, און דארף זיך האלטען ריין פון גאָט'ס וועגען.

— א איד! ? — רופט זיך יענער אָן, — אויב אזוי זאָלסטו וויסען, אז איך בין דער בן מלך פון דעם לאנד פון ריינקייט און די אידען זענען ביי אונז זעהר גרויסע מיוחסים, אָבער מיר ווען שוין מער קיינמאָל ניט באשערט זייז זיך אומצוקערען אין מיין ליב לאנד, אין דעם לאנד פון ריינקייט, וואָרים די גרויע רויבער וועלען מיר נאָך היינט אָווענט אויסשניידען מיין הארץ.

— עה, נארישקייטען — זאָגט בערעל. — וואָס הייסט זיי וועלען דיר אויסשניידען דיין הארץ! ? און וואו איז גאָט ? ! — און בערעל איז דאָ מיטאמאָל אריין אין אזא גרויסען כעס אויף די רוצחים, וואָס האָבען חשק אויסצושניידען ביי א מענשען דאָס הארץ, אז ער האָט זיך גאָר פארגעסען, אז ער איז ניט מער ווי א דארער איד, א סוחר. ער האָט אוועקגעשטעלט דעם קרוג און האָט זיך מיט זיינע הענט א וואָרף געטאָן צו די קייטען, און וועלכע דער שעהנער בן מלך איז געווען איינגעשמידט. — און דער כעס האָט בערעל פּראַגער געמאכט שטארק ווי א ריז און די קייטען זענען זיך צעפאלען אונטער זיינע הענט און דער בן מלך איז פאר אים געבליבען שטעהן א באפרייטער.

דעמאָלט האָט ערשט בערעל פּראַגער דערזעהן דעם בן מלך אין זיין גאנצער שעהנקייט און האָט זיך ערשט אויף דער אמת'ן פארוואונדערט, וואָרים אזא שעהנעם יונגען מענשען האָט ער נאָך אין זיין לעבענסטאָג ניט געזעהן.

נעמט בערעל און לייגט זיך נאָכדעם אריין די האנט אין באָרד, קוקט אויפ'ן שעהנעם בן מלך און טראכט פאר זיך און טראכט און רופט זיך צו אים נאָכדעם אָן אזוי:

— הער מיך אויס, מיין פריינד, מיר דאַרפען דאָ קיין צייט ניט פאַרלירען, איך זעה איצט באַשיינפּערליך אַז נאָט האָט מיך אהער געבראַכט כּדי איך זאָל דיך אויסלייזען פון זייערע הענט. איז דערפאַר מיין עצה אַזאַ — דו נעם אַ שטיק פּאַפּיר און שרייב אויף אים גלייך אויף אַזוי:

איר גרויע, מיאוס'ע מערדער זאָלט זיך קיינמאָל ניט קאָנען באַרימען, אַז איר האָט דער'הרג'עט דעם שעהנעם בן מלך פון דעם לאַנד פון ריינקייט. דעריבער געה איך און הענג מיר אויף אַ שווערען שטיין אויפ'ן האַלז און וואַרף זיך מיט גרויס פרייד אַריין אין דעם טיפען וואַסער. איך וועל מיך בעסער אַליין דער־טרינקען איידער לאָזען אַז אייערע רויבערישע הענט זאָלען מיך דער'הרג'ענען.

האָט דער בן מלך געלויבט בערלען און האָט געטאָן ווי ער האָט אים געהייסען.

און בערעל האָט נאָכדעם גענומען און אַריינגעוואָרפען דעם בן מלכּ'ס קייטען אין טייך אַריין, און דעם בן מלכּ'ס הוט האָט ער אוועקגעלייגט לעבען וואַסער, און דאָס פּאַפּיר האָט ער איבער־געלאָזט אויפ'ן טיש פאַר'ן מלך פון די רויבער. און נאָכדעם האָ־בען זיי מיט זיך מיטגענומען אַן אַנדער היטעל פאַר דעם בן מלך און אַ סך גאָלד און זילבער און טייערע שטיינער און האָבען מיט זיך מיטגענומען ברויט און וואַסער און זיי זענען אַרויס פון דער הייל און זענען אַוועק.

ו.

אַז בערעל פּראַגער און דער שעהנער בן מלך זענען שוין געווען ווייט פון דער הייל האָבען זיי אודאי געדאַנקט גאָט, וואָס ער האָט זיי ארויסגעהאָלפען ביז איצט, און זיי האָבען זיך געוואַשען און געזעצט עסען.

ביים עסען רופט זיך בערעל אָן צום בן מלך:

— אָט איצטער ערשט דערצעהל מיר טאַקע אויף אַן אמת'ן ווער דו ביזט און ווי אזוי דו קומסט אריינצופאַלען אין די הענט פון די דאָזיגע גרויע רויבער.

רופט זיך דער בן מלך אָן:

— איך האָב דאָך דיר געזאָגט, אַז איך בין דער בן מלך פון דעם לאַנד פון ריינקייט.

— וואָסזשע — זאָגט בערעל — עס איז טאַקע מיט אַן אמת'ן פאַראַן אַזא לאַנד, וואָס הייסט דאָס לאַנד פון ריינקייט?

— געוויס. — רופט זיך אָן דער בן מלך.

— אזוי! — רופט זיך בערעל אָן א פאַרוואונדערטער — מוז דאָך דאָס מן הסתם אודאי זיין א זעהר וואונדערליך לאַנד. עפּעס א קליינינקייט, א לאַנד, וואָס הייסט דאָס לאַנד פון ריינקייט! און דאָס געפינט זיך מן הסתם ערגעץ דאָ, ניט ווייט פון דער מדבר. אָט די מדבר איז דאָ א פּנים פול מיט סודות און מיט וואונדער. נו, נו, מן הסתם איז דאָך מיר אזוי באַשערט, אַז ניט ווי דען קום איך צו די דאָזיגע אלע זאַכען. נו, נו מילא, אַז גאָט וויל

אזוי, טאָ זאָל זיין אזוי, וואָס קאָן זיך א מענש העלפען. נאָר אדרבה, דערצעהל מיר טאקע פּאָרט, ווי אזוי דו ביזט אריינגע-פאלען אין זייערע הענט.

דערצעהלט אים דער שעהנער בן מלך, אז זייער לאנד, דאָס לאנד פון ריינקייט, געפינט זיך טאקע לעבען דער מדבר, ניט ווייט פון אָט דעם גרויסען שווארצען וואלד. האָט זיך איינמאָל געמאכט, אז פון דעם וואלד האָט זיך מיטאמאָל גענומען הערען א זעהר מיאוס קול פון עפּעס א חיה. און אזוי ווי דאָס לאנד פון ריינקייט קאָן אפילו קיין מיאוס קול ניט פארטראָגען האָט דעריבער זיין פאָטער, דער מלך ארויסגעשיקט א גרויסע מחנה גבורים, זיי זאָלען זיך אוועקלאָזען איבער דעם וואלד זובען די שרעקליכע חיה, וואָס שיקט אירע מיאוס'ע קולות אין אונזער לאנד אריין פונקט ווי זי וואָלט זיך מיט אונז רייצען. זענען די גבורים אוועק און זענען צוריק ניט געקומען, האָט זיך דאָס לאנד אודאי דערשראָקען, וואָרים די גבורים, וואָס מען האָט ארויסגעשיקט זענען געווען פון די שטארקסטע אין לאנד, און דער אָנפירער איז געווען איינער א זעהר גרויסער העלד, וואָס מיין פאָטער און דאָס גאנצע לאנד האָט זיך אויף אים זעהר שטארק אָנגעלעהנט. האָט מען גלייך ארויס-געשיקט נאָך א גרויסע מחנה פון געקליבענע גבורים, אָבער פון דער דאָזיגער מחנה האָבען זיך בלויז צוריקגעקערט צוויי, וואָס האָבען דערצעהלט, אז די גאנצע מחנה איז באַפאלען געוואָרען פון א שרעקליכער באנדע גרויע רויבער. די רויבער האָבען אלע איבעריגע אויסגע'הרג'עט און נאָר זיי צוויי האָבען זיך געראטע-וועט. האָבען מיר אָפּגעוואַרט א שטיק צייט, און האָבען ווידער צונויפגעשטעלט א מחנה, נאָך א גרעסערע פון פריהער, אָבער אויך די מחנה איז צעשלאָגען געוואָרען, און נאָך יעדער פאר-לאָרענער שלאַכט האָבען מיר דערזעהן, אז דער שווארצער וואלד וואקסט אלץ נעהענטער און נעהענטער צו אונזער לאנד פון ריינ-

קיים. האָב איך זיך אָנגערופען צו מיין פאָטער און האָב צו אים געזאָגט:

— זעהסט דאָך, פאָטער, אַז אונזער לאַנד איז אין אַ שרעקליכער סכנה, לאָז מיך געהן מיט אַ מחנה אנטקעגען דעם שרעקליכען פיינד, אפשר וועט איך וועל זיין צווישען דער מחנה וועלען זיי זיך שלאָגען בעסער און מיר וועלען זיך שטאַרקען איבער זיי און מיר וועלען זיי פאַרטרייבען פון דעם לאַנד.

האָט מיין פאָטער מיך אודאי ניט געוואָלט לאָזען, נאָר ווען איך האָב זעהר שטאַרק געבעטען, האָט ער זיך ניט געקאָנט העלפען און האָט מיר נאָכגעגעבען. די בייזע רויבער זענען אָבער גלייך געוואָר געוואָרען פון אונזער קומען, און זיי האָבען גענען אונז אָנגעריכט אַ שרעקליכע מלחמה. נאָר אַ פּאָר הונדערט פון זיי זיינען ארויסגעקומען אנטקעגען אונז, און ווען מיר האָבען זיי נענומען נאָכיאָגען, זיינען מיר אריינגעפאַלען אין אַ שרעקליכער פאַסטקע, וואָס זיי האָבען פאַר אונז פאַרגרייט. אַלע מיינע קריגער האָבען גענומען פאַלען פונ׳ם שאַרף פון זייער שווערד, נאָר איך איינער בין געבליבען לעבען, וואָרים איך האָב באַצייטענס דערזעהן די געפאַר און אָן אויסגעהאַקטער בוים האָט מיך באַשיצט. זיי האָבען מיך אָבער אויפגעזוכט און געפאַנגען אַ לעבעדיגען, און געבראַכט צוריק אין הייל. דאָרטען האָבען זיי מיר געזאָגט, אַזוי ווי זיי זעהן דאָך אָן מיר, אַז איך בין אַ בן מלך, און אַזוי ווי זיי האָבען אויף היינט גענוג לעבעדיגע הערצער, וועלען זיי מיך דערפאַר לאָזען לעבען ביז מאָרגען. מאָרגען, אָבער, וועלען זיי מיך הרג׳נען, וואָרים זיי וועלען דאַרפען אַ לעבעדיג הארץ פאַר זייער גאָט.

ווי נאָר בערעל פראָגער האָט דערהערט די דאָזיגע רייד, איז ער אודאי ווידער געוואָרען אויסער זיך פאַר כעס.

— סטייטש, דאָס וואָס זיי זיינען גזלנים איז זיי נאָך קאַרג,

דינגען זיי נאָך צו עפּעס אזא מין גאָט, צו וועלכען מען דאַרף מקריב זיין לעבעדיגע הערצער. גרויסער גאָט! וואו איז דען אזוינס געהערט געוואָרען? אזוינע דאַרף מען דאָך טאַקע גאָהן אויס־ראָטען מיט׳ן וואָרצעל.

— אודאי דאַרף מען, — האָט זיך דער בן מלך אָנגערופען.

בלייבט בערעל אזוי שטעהן אינמיטען עסען, נעמט מיט זיין האַנט אן זיין באָרד, קוקט א ווײַלע אויפ׳ן שעהנעם בן מלך און טראַכט:

איך האָב געמיינט, אז גאָט האָט מיך געבראַכט ביז אהערצו נאָר כדי צו ראַטעווען דעם שעהנעם בן מלך פון דעם לאַנד פון רייניקייט. אָבער וויבאַלד דאָס זענען גאָר אזוינע שרעקליכע באַ־שעפּענישען, וואָס דאַרפען מענשליכע הערצער פאַר קרבנות, ווייל דאָך מן הסתם דער אויבערשטער פון מיר פיעל מער, וואָרים אויב ניט וואָלט ער דאָב מיך איצט ניט געלאָזט וויסען פון אָט דער שרעקליכער זאַך.

און בערעל פּראַגער קוקט אליין אזוי אויפ׳ן שעהנעם בן מלך און טראַכט אליין און טראַכט, ביז מיטאמאָל דערפיהלט ער א מיד־קייט אין די גלידער, דאָס דאַרע פּנים ווערט אים נאָך דאַרער, די אויגען וואָלטען זיך אים ווען צומאַכען... און ער דערזעהט פּלוצלונג, אז אויפ׳ן אָרט פון דעם שעהנעם בן מלך זיצט גאָר דער פּראַגער רב...

רבי, רבי! — וויל בערעל זאָגען, אָבער ווי נאָר ער צעעפענט דאָס מויל קומט ער מיט אמאָל צו זיך, און דערזעהט, אז ניט דער פּראַגער רב זיצט פאַר אים, נאָר דער שעהנער בן מלך.

אָבער דאָס וואָס בערעל האָט פאַר זיך דערזעהן דעם פּראַגער רב בלויז פאַר א מינוט, האָט בערלען צוגעגעבען זעהר א סך כח, און ער האָט זיך גלייך אויפגעהויבען פון זיין אָרט און האָט זיך אָנגערופען צום בן מלך:

— מיין טייערער בן מלך. זיי ווייסען, אז מיר מוזען זיך איצט איילען צו דיין לאנד, ווארים עס איז פּשוט א שאָד די צייט. וואָרים דו דארפסט וויסען, אז איך בין א איד פון פּראַג, און איך היים בערעל פּראגער, און אין פּראג האָבען מיר א זעהר גרויסען רב, דאָס איז דער גור אריה, דער בעל מופת. און איך האָב אים אָט ערשט געזעהן פאר מיינע אויגען. און אז איך האָב אים געזעהן — הייסט דאָס — אז אַלץ וועט מיט גאָט'ס הילף זיין ווי עס דארף צו זיין. און א פּלאַן האָט מיר טאקע נאָר וואָס גאָט אונגעשיקט זעהר א גוטען. איך דארף נאָר האָבען נאָך עטליכע מענשען מיט אונז און גאָט וועט העלפען.

און ווי נאָר דער בן מלך האָט דערהערט אַנרופען דעם נאָמען — פּראָג און דעם נאָמען פון דעם פּראָגער רב דעם בעל מופת האָט ער זיך גלייך דערפיהלט ריינער און ליכטיגער, ווארים דאָס ליכטיגקייט פון דעם פּראָגער רב איז געוועזן א טייל פון זיין אייגענער לויטערקייט און פון דער לויטערקייט פון דעם לאנד פון ריינקייט.

האָט זיך דער בן מלך אויפגעהויבען און האָט זיך געלאָזט געהן מיט בערעל פּראגער צו דעם לאנד פון ריינקייט אזוי שנעל, אז זיי האָבען קוים אָנגערירט די ערד מיט די פיס. און אויף מאָרגען, ווען די זון איז אויפגעגאנגען זענען זיי אָנגעקומען צו די טויערען פון דעם לאנד פון ריינקייט.

ז.

בערעל פראַגער איז דאָך שוין געהאט אויסגעפּאָרען א וועלט און האָט שוין אויף זיין לעבען געזעהן גענוג וואונדער און לענדער, אָבער אזא לאַנד ווי דאָס לאַנד פון ריינקייט האָט ער נאָך אין זיין לעבענסטאָג ניט געזעהן. די גאסען און די שטעט זענען אלע גע־ווען געפלאַסטערט פון עלפאַנטביין, און זענען געוועזן פארשפּרייט מיט סאַמעט און זייד, די הייזער זענען אלע געוועזן פון גלאָז און די פּאלאצען פון קרישטאָל, און פון דעם שיין פון דער זון האָבען זיי אלע געפינקעלט מיט מיליאָנען ליכטער, און די מענשען זענען אלע געוועזן געקליידט אין ווייסען. און זיי זענען אלע געגאַנגען מיט לייכטע טריט און ליכטיגע אויגען אויף די גאסען, וואָס פיהרען צו די טויערען פון דעם לאַנד, וואָרים זיי זענען אלע געוואָר גע־וואָרען, אז עס קומט צוריק דער שעהנער בן מלך וועמען זיי האָבען אלע ליב. און אזוי איז בערעל פראַגער און דער בן מלך באַגע־גענט געוואָרען מיט גרויס פרייד פון דעם גאנצען פאָלק און פון דעם מלך.

דער מלך האָט אודאי געוואָלט מאַכען א גרויסע סעודה פון בערעל׳ס כבוד וועגען, בערעל אָבער האָט זיך אָנגערופען, אז ער קאָן דאָ גאָר קיין צייט ניט פארלירען. נאָר אז ער וויל מען זאָל אים גלייך צושטעלען הונדערט שטארקע מענשען, יעדער מענש זאָל מיט זיך טראָגען צעהן שטארקע שטריק, און מען זאָל אים אויך מיטגעבען עטליכע פעסער שטארקען וויין. וואָרים ער מוז גלייך געהן צוריק אין וואלד צו די גזלנים.

זאָגט צו אים דער מלך און די איבעריגע פּאַרזאַמעלטע:

— סטייטש, ווי שטעלסטו זיך נאָר אונטער צו טאָן אַזאַ זאַך. דו ווייסט דאָך, אַז אַזוי פיעל גרויסע מתנות האָבען זיי ניט געקאָנט בייקומען.

האָט זיך אָבער בערעל אָנגערופען און האָט צו זיי געזאָגט:

— זייט וויסען, אַז איך בין בערעל פּראַגער, און אַז אויב אייערע מתנות וואָלטען געוועזען באַזינגט די דאָזיגע גרויע רויבער, וואָלט דאָך מיך מן הסתם גאָט און דער פּראַגער רב ניט געדאַרפט שיקען אהער צו אייך. און אויב איך בין שוין יאָ אהער געבראַכט געוואָרען, איז דאָס דאָך מן הסתם צוליב דעם, אַז איך זאָל זיי בייקומען. איילט זיך דעריבער און שטעלט מיר גלייך צו וואָס איך פאַרלאַנג פון אייך, וואָרים די צייט איז קורץ.

— עה! — האָבען זיך אַלע אָנגערופען אין איין קול — דו ביזט דאָס אַ איד פון פּראַג, פון דעם אָרט וואו עס געפינט זיך דער פּראַגער רב, וועמעס ליכטיגקייט און שעהנקייט עס שיינט אַזוי אָפט אַריבער צו אונז אין דעם לאַנד פון ריינקייט און העלקייט אונז אַזוי אָפט צו בויען אַלץ נייע קרישטאָלענע פּאַלאַצען און ליכטיגע הייזער און ציכטיגע גאַסען. קוק זיך אום און זעה, זיין ליכט פינקעלט דאָך אויף אַלע קרישטאָלענע שפּיצען פון אונזערע טורעמס און דעכער. און אַז וויבאַלד אַזוי איז דאָך ניט אַנדערש נאָר טאַקע אַז גאָט אַליין האָט דיך אהער געבראַכט! און מיר וועלען דיך אודאי הערען און פאָלגען און טאָן דיין פאַרלאַנג.

ח.

און די איינוואוינער פון דעם לאנד פון ריינקייט האָבען פון זיך גלייך אויסדערוועהלט הונדערט שטארקע קריגער, און דער בן מלך איז אויך געווען צווישען זיי.

און בערעל האָט זיי אַלע געבראכט אין וואלד און האָט זיי אין דער שטיל צוגעפירט צו דעם וואונדערבארען בוים מיט'ן גרויסען שטיין און ער האָט פאר זיי אין די אויגען אָנגערופען דעם שטיין ביי זיין נאָמען. האָט זיך דער שטיין גלייך געעפענט און ער אז מיט זיי אריינגעקומען אינעווייניג, און ער האָט גלייך גע־הייסען פארשטאָפּען אַלע קוואלען און האָט זיי נאָכדעם אָנגעגאָסען מיט'ן שטארקען וויין און מיט דעם שלאָפּגעטראנק, וואָס דער ליכטיגער גרייז האָט אים אין דער מדבר געגעבען. נאָכדעם זענען זיי אַלע ארוים פון דער הייל און זענען ארויף אויף דעם בוים און האָבען זיך באהאַלטען אויף זיינע גרויסע צווייגען.

און ווען עס איז געוואָרען נאכט האָבען זיי אַלע מיטאמאָל דערזעהן ווי פון דעם טיפען וואלד ארוים איז אָנגעקומען די גרויע מחנה רויבער, ווי דער קעניג מיט דער פינקלענדיגער קרוין אויפ'ן קאָפּ איז ארויסגעפאָרען פאר זיי און האָט אָנגערופען דעם שטיין ביים נאָמען, און ווי אזוי דער שטיין האָט זיך געעפענט פאר זיי און זיך צוגעמאכט נאָך זיי. נאָכדעם איז אַלץ אין וואלד געוואָרען שאַ שטיל.

און אזוי האָט זיך גענומען אוועקגעהן א שעה נאָך א שעה, ביז מיטאמאָל האָט זיך ערגעץ אין וואלד א געשפּאָלטענע צווייג

א וויג געטאָן און האָט ארויסגעלאָזען א לאנגען סקריפּ. דער סקריפּ האָט אויסגעשריען, ווי דאָס קרעהען פון א האָן.—האָט בערעל געמיינט, אז דאָס איז אודאי דער סימן אויף וועלכען ער האָט געווארט, איז ער אראָפּ פון בוים און איז צוגעגאנגען צום שטיין און האָט אים אָנגערופען ביים נאָמען, האָט זיך דער שטיין גלייך געעפענט און בערעל איז אריין אין הייל און דער שעהנער בן מלך נאָך אים. און אז בערעל פּראגער האָט דאָס דערזעהן האָט ער זיך אָנגערופען, אז עס איז בעסער, אז דער בן מלך זאָל שטעהן ביים אריינגאנג, וויל ווער ווייס וואָס עס מאכט זיך! האָט דער בן מלך אזוי געטאָן, און בערעל פּראגער האָט זיך אליין געלאָזט צו די באלויכטענע פּאלאצען. ווי ער געהט אזוי אריין אין איינעם פון די פּאלאצען טרעפט ער גאָר, אז דאָרט איז א גרויסע שמחה, און אז מוזיק שפּילט דאָרט. טראכט ער זיך: א וויבאלד אזוי איז דאָך טאקע שלעכט, וואָרים עס הייסט דאָך, אז דער ווייַן און דער שלאָפטרונק האָט נאָך אויף זיי ניט געווירקט...

און איידער וואָס־ווען, האָבען אים שוין עטליכע פון זיי דערזעהן...

פון אָנהויב האָט זיך בערעל פּראגער אזוי שטארק דערשראָקען, אז פאר שרעק האָט זיך אים אזש גענומען דרעהען רעדער פאר די אויגען:

— געטרייער פאָטער אין הימעל, האָט דען דער האָן ניט געקרעהט!? — האָט ער אויסגעשריען אין זיך — צי האָסטו דען מיך געבראכט אהערצו ניט כדי צו ראטעווען דאָס לאנד פון רייניקייט? דו האָסט דאָך מיר אזויפיל צייכענס געוויזען! איז דאָס אלץ געווען נאָר כדי אָפּצונארען מיך? באלד אָבער כאפּט ער זיך, אז דאָס קאָן ניט זיין, און אז א איד טאָר איבערהויפּט אזוי ניט טראכטען. און אז דער וואָס לעבט אייביג וואָלט ניט אוועקגענומען אים דעם אָרימען בערעל פּראגער, פון דער שטאָט

פּראַג, פון זיינע אָרימע ווייב און קינדער, און וואָלט אים ניט געוויזען אזויפיעל וואונדער אומזיסט און אומנישט, בלויז כדי ער זאָל גע'הרג'עט ווערען אין אָט אָ דער הייל און קיינער זאָל גאָר נאָכדעם אפילו נים וויסען וואו זיין געביין איז אהינגעקומען. ניין, דאָס קאָן נים זיין. איך בין א איד און א איד מוז זיך זעהן אן עצה געבען אין פּנים פון דעם גרעסטען אומגליק. און דער אויבערשטער וועט שוין מן הסתם העלפען, אויב נים פון מיינעט וועגען איז צוליב דעם בן מלך פון דעם לאַנד פון ריינקייט וועגען. מען דאַרף זיך שטאַרקען.

און בערלען פאַלט גלייך אריין אין קאָפּ א מאָדנער פּלאַן: ער וועט זיך פאַרשטעלען פאַר א מאַרשאַליק!

און ער נעמט און קערט גלייך איבער זיין היטעל מיט דער לינקער זייט אַרויף, און ווען די גרויסע רויבער זענען צוגעלאָפען צו אים און אים געכאַפּט אונטער די הענט, האָט ער געלאַכט, און ווען זיי האָבען אים געבראַכט פאַר'ן קעניג און דער קעניג האָט אים גענומען פרעגען:

— ווער ביזטו?

האָט ער מיט זיין האַנט אָנגעוויזען אויף דעם איבערגעקערטען היטעל און געזאָגט:

— איך בין א מאַרשאַליק.

— און ווי אזוי קומסטו אהער? — פרעגט דער קעניג.

ענטפערט ער:

— אז איך בין א מאַרשאַליק, קאָן איך דאָך מאַכען זעהר א סך קונצען.

— און וואָסערע נאָך קונצען קאָנסטו ווייזען? — פרעגט דער גרויער קעניג.

— איך קאָן דיר ווייזען א קונץ און לעבעדיג מאַכען דעם שעהנעם בן מלך, וואָס איז ביי אייך דערטרונקען געוואָרען.

ווי נאָר דער גרויער מלך און די אנדערע גרויע רויבער האָבען דערהערט אזוינע רייד, האָבען זיי זיך אודאי שטארק פארוואונדערט, און דער מלך פרעגט:

— ווי קומסטו נאָר אינגאנצען וויסען פון דעם שעהנעם בן מלך?

— לאכט זיך בערעל פאנאנדער און גיט א טרייסעל מיט זיין איבערגעקערטען היטעל פונקט ווי דאָס וואָלט געווען א מיצעל מיט גלעקלעך, און ער ענטפערט און זאָגט:

— וואָס הייסט ווי איך וויים? איך בין דאָך א מאר־שאליק!

רופט זיך צו אים אָן דער בייזער גרויער מלך:

— אויב דו ביזט יאָ אזא גרויסער מארשאליק, וועל איך דיר הייסען אראָפּהאקען דעם קאָפּ און ערשט נאָכדעם וועל איך זעהן וואָסערע קונצען דו קאָנסט מאכען.

און דער מלך האָט גלייך באפוילען איינעם פון זיינע לייט אים אראָפּצוהאקען דעם קאָפּ.

ווי נאָר אָבער יענער האָט ארויסגעצויגען זיין שווערד און אים אויפגעהויבען אין דער לופטען, אזוי איז גלייך ארייינגעקומען דער שעהנער בן מלך און האָט מיט זיין שווערד ארויסגעקלאפט די שווערד פון דער האנט פון דעם רויבער.

און אז די איבעריגע גרויע רויבער האָבען מיטאמאָל צווישען זיך דערזעהן דעם שעהנעם בן מלך וועמען זיי האָבען גערעכענט פאר א דערטרונקענעם איז זיי באפאלען א גרויסער שרעק און זיי האָבען זיך אלע א הויב געטאָן פון זייערע ערטער און האָבען זיך געכאפט פאר זייערע שווערדען. האָט זיך אָבער פלוצלונג פון ערגעץ דערהערט דאָס קרעהען פון א האָן און אין דער מינוט האָט אויף זיי מיטאמאָל גענומען ווירקען דער ווײן און דער שטארקער

שלאָפגעטראַנק און זיי האָבן אַלע גענומען פאַלן איינער אויף איינעם, ווי אונטערגעבראָכענע.

האָט דאָ ערשט בערעל פּראַנער איינגעזעהן, אַז ער איז אריינגעקומען אין דער הייל פאַר דער צייט, און ער האָט פאַרשטאַנען אין וואָסער אַ סכנה ער האָט דורכדעם אריינגעבראַכט זיך און דעם שעהנעם בן מלך, און ער האָט געדאַנקט און געלויבט גאָט פון גאַנצען הארצען פאַר דעם וואָס ער האָט אים געגעבען צוריק דאָס לעבען און דאָס לעבען פון דעם בן מלך פון דעם לאַנד פון ריינקייט. און ער מיט דעם בן מלך האָבן זיך זעהר געפרעהט, און זיי האָבן נאָכדעם אראָפּגערופען זייערע לייט, וואָס זענען געלעגען באהאַלטען אויפ'ן גרויסען בוים, און זיי האָבן זיך גענומען בינדען די גרויע גזלנים.

ט.

יעדער פון די מענשען פון דעם לאַנד פון ריינקייט האָט גע־בונדען צו צען פון די ווילדע גרויע רויבער, און ווען אַלע זענען שוין געווען געבונדען, האָבען זיי זיך גענומען איבערקוקען די גיטער פון די רויבער, און זיי האָבען געפונען פיעל גאָלד און זילבער און טייערע שטיינער און פיעל געווער, און שאָף און רינדער, און פיעל שטאַלען מיט פערד און מיט זעהר א סך וועגענער. האָבען זיי גענומען און האָבען איינגעשפּאַנט די פערד אין די וועגענער און האָבען זיי אָנגעפּאַקט מיט אַלץ וואָס זייער הארץ האָט געגלוסט און האָבען אויף אים אַרויפגעלייגט די געבונדענע רויבער, וואָס האָבען נאָך אַלץ ניט אויסגעוואַכט פון זייער שווערען שלאָף, און זיי האָבען אויך פאַרנומען די שאָף און די רינדער, און האָבען זיך אַזוי אַרויסגעלאָזט פון דער היול אין א גרויסער שווערער מחנה און זיי זענען אַזוי בשלום דורך דעם וואַלד און זענען אָנגעקומען צו דעם לאַנד פון ריינקייט.

ווי נאָר אָבער זיי זענען אָנגעקומען אין די טויערען פון דעם לאַנד פון ריינקייט קוקען זיי זיך מיטאמאָל אַלע אום, אז די שרעקליכע גרויע רויבער זענען גאָרניט גרוי, נאָר וויים!...

און די איינוואוינער פון דעם לאַנד קוקען זיך איין און שטוי־נען. כמייטיש! דאָס זענען דאָך גאָר קיין רויבער ניט, נאָר זייערע אייגענע מענשען! מענשען פון דעם לאַנד פון ריינקייט! און דאס איז דאָך גאָר די ערשטע מיתה גבורים, וואָס זיי האָבען ארויס־געשיקט קעגען דער שרעקליכער חיה... און אז זיי האָבען דאָס

אלץ דערזעהן האָבען זיי אודאי ניט געוואוסט, וואָס דאָס זאָל באַטייטען.

און אז בערעל פּראַגער האָט דאָס דערזעהן און דער־הערט, האָט ער געהייסען אז מען זאָל זיי פאַנאַנדערבינדען און מען זאָל זיך נאָכדעם אַרומשטעלען אַרום זיי. האָבען זיי אים געפאָלגט און האָבען אַזוי געטאָן. און ווען דאָס גאַנצע פאָלק פון דעם לאַנד פון ריינקייט איז שוין געשטאַנען אַרום די פאַנאַנדער־געבונדענע גבורים, וואָס זענען נאָך אַלץ געשלאָפען ווי גע'הרג'עטע איז בערעל אַריין אינמיטען פון דער שלאָפענדיגער מחנה און האָט אויף אַ הויך קול אויסגעשריען:

— איך, בערעל פּראַגער, פון דער שטאָט פּראַג, וועמען עס איז באַשערט צו שטעהן אויף דעם אָרט וואו ער שטעהט, בין אויף אייך גוזר צו פאַרלאָזען אייער שלאָף.

האָבען גלייך אַלע שלאָפענדיגע גבורים גענומען רייבען זייערע אויגען און הויבען די קעפּ. און ווען זיי האָבען זיך אויפגעכאַפּט און האָבען זיך אומגעקוקט וואו זיי זענען אין דער וועלט האָבען זיי אויך זיך אַלע גענומען רייסען די קליידער פאַר שאַנדע און פאַלען אויף זייערע פּנים'ער און זיי האָבען אויפגעהויבען זייער קול אין אַ גרוים געוויין.

און ווען די איינוואוינער פון דעם לאַנד פון ריינקייט האָבען זיך ביי זיי נאָכדעם גענומען פאַנאַנדערפרעגען וועגען דעם, וואָס מיט זיי האָט געטראָפען, האָט דער עלטסטער פון דער וויינענדי־גער מחנה דערצעהלט.

אז עס איז געווען ווען זיי זיינען לכתחלה אַריין אין דעם טיפען וואַלד צו זוכען די חיה וואָס שרייט מיט אַזאַ מיאוס קול איז אויף זיי אָנגעקומען אַזאַ מין שרעקליך גרויסע גרויע מויז. די מויז איז געווען גרעסער פון אַלע חיות וואָס זיי האָבען ווען אין וואַלד באַגעגנט, און שנעלער פון אַלע חיות נאָך וועלכע זיי

האָבען זיך ווען נאָכגעיאָגט. קיין קויל האָט זי ניט גענומען און קיין שטיינער האָבען זי ניט געטראָפען. און די דאָזיגע מויז האָט גענומען מיט איר שרעקליכער שנעלקייט לויפען ארום אונזער מחנה און שרייען מיט איר שרעקליכען קול. דאָס בלוט האָט פון דעם גענומען גליווערען אין אונזערע אָדערען. און ווען זי איז אזוי ארום אונז עטליכע מאָל ארומגעלאָפען האָבען מיר זיך מיט אמאָל אומגעקוקט און דערזעהן, אז מיר זיינען אַלע געוואָרען גרוי ווי מייז... נאָכדעם האָט זי זיך אַוועקגעשטעלט קעגען אונז אויף די אונטערשטע פיס און האָט גענומען קוקען אויף אונז אזוי, אז מיר האָבען זיך אַלע גענומען שטעלען פאר איר אויף די קניע. און ווען זי האָט זיך נאָכדעם אויסגעדרעהט און גענומען געהן האָבען מיר איר אַלע געמוזט נאָכגעהן. און זי האָט אונז פארפירט אין איר פאר'כשופ'טער הייל. און זי האָט אויף מיר אָנגעטאָן א פינקלענדיגע קרוין און מיך געמאכט פאר איר מלך. און זי איז געוואָרען אונזער גאָט און מיר פלעגען פאר איר אַלע טאָג מוזען קניען און נאָכדעם ארויסגעהן אויף מלחמות כדי מיר זאָלען איר קאָנען ברייננען געגנוג פרישע מענשליכע הערצער צום עסען.

און ווי נאָר בערעל פראַגער האָט דערהערט די דאָזיגע לעצטע ווערטער האָט ער זיך לענגער ניט געקאָנט איינהאלטען און אויסגעשריען:

— אָבער וואו געפינט זיך איצטער די דאָזיגע שרעקליכע חיה? וואו האלט זי זיך אויף?

— מיר האָבען איר אָנגעטאָן גאָלדענע רינגען אויפ'ן האלז און אויף די פיס און מיר האָבען זי פארשפאַרט אין א זילבערנער שטיינ, כדי זי זאָל פון אונז ניט אנטלויפען, — האָט זיך אָנגערופען דער עלטסטער.

זאָגט אָבער בערעל פראַגער:

— היתכן, מיר האָבען דאָך דורכגענישטערט די גאַנצע הייל,

און מיר האָבען גאָר אזא שטייג נייט באַגעגענט און אזא חיה ניט געזעהן.

זאָגט צו אים דער עלטסטער:

— איך וואָלט דיר געגאַנגען ווייזען די דאָזיגע שטייג מיט דער חיה, האָב איך אָבער מורא, אז איך וועל חלילה צוריק גרויווערען ווי א מויז און וועל נאָך נאָכדעם חלילה ווידער מוזען פאַלגען, וואָס זי וועט מיר הייסען.

רופט זיך אָן בערעל פּראַגער:

וואָס איז שייך מורא האָבען! ווען גאָט וואָלט חלילה ניט וועלען, אז אלין זאָל זיך אויסלאָזען צו גוטען, וואָלט ער דאָך מיך ניט געבראַכט ביז אהערצו און וואָלט מיך ניט געמאַכט צו זעהן אלין, וואָס איך האָב געזעהן און צו טאָן אלין, וואָס איך האָב געטאָן.

איז דערפאַר נאָכדעם געבליבען, אז דער עלטסטער און בעררעל און דער מלך פון דעם לאַנד פון ריינקייט און נאָך עטליכע געקליבענע מענטשען זאָלען זיך אויפזעצען אויף זייערע פערד און זאָלען געהן צוריק צו דער פאַר׳כישוף׳טער הייל. וויל זיי האָבען אלע שטאַרק גענומען גלויבען אין בערלען, דערפאַר וואָס ער קומט פון דער שטאָט פּראָג, וואו עס וואוינט דער גרויסער צדיק, דער פּראַגער רבי, דער בעל מופת, מיט וועמעס טבילה זיי פלעגען זיך אלע בענטשען און לויבען און גרויסען, און וועמעס ליכטיגע פּאַלאַצען פלעגען אזויפיעל כבוד און ליכטיגקייט ברייננגען צו די גאַסען פון זייער לאַנד. —

פראגער טייך. דאס האט דעם רבי׳ס שטראף גענומען צוזעהן קיין פראג. און אז די שרעקליכע באשעפעניש איז מיט בערלען אויף איר רוקען אריין אין די וואסערען פון פראגער טייך, האט דער פראגער רב אויפגעשיינט אין זיין גאנצער הייליגקייט, דאס וואסער און די יובס האט זיך גענומען שפילען מיט זיין הייליגקייט אויף טיילען, און ער האט אזוי א הייליגער אויפגעהויבען זיין שטעקען און זיך געראזט אנטקעגען דער חיה, און ווי נאר זי האט דאס דערזעהן האט זי געגעבען א שרעקליך ווייהען שפרינג אויף צוריק, האבען בערעל׳ס אפגעשייטעטע רענט נאכגעגעבען, און ער איז אראפגעפאלען אין וואסער אריין. דאס איז אבער דער רבי גלייך דערלאנגט זיין שטעקען, האט ער זיך אן אים אנגעכאפט און האט זיך אויף אים ארויפגעשטעלט. און דאס זיך נאכדעם אנגע-נומען אן רב׳ס גארטעל, און אזוי זיינען זיי אינאיינעם אנגעקומען צוריק קיין פראג.

Copyright, 1921, by Farlag America